

СТАНОВИЩЕ¹

от проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева

(научна длъжност, научна степен, име, фамилия, образователна/научна институция)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – визуална комуникация) с дисертационен труд на тема: „Мултимодални стимули и конструиране на значения и визуални послания. Анализ на комуникативните инструменти на традиционните и онлайн медии през теорията на рамкирането”, представен от Йотка Валентинова Панчева, редовен/задочен/свободен докторант в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на Факултета по журналистика и масова комуникация с научен ръководител: Проф. д-р Веселина Вълканова

I. Оценка на качествата на дисертационния текст

В дисертационното изследване актуалността на проблема за конструиране на значения и визуални послания са проследени в три аспекта: промените в представянето на съдържание с развитието на технологиите през последните 200 години и инструменти за визуализиране на съдържание; провокираните от тези промени отражения в социалната роля на журналистиката; възникване на нови направления в развитието на концепцията за виждането и показването; промени във въздействието на новия инструментариум върху възприятията и поведението на аудиторията. Актуалността на изследването е подкрепена и от библиометрични данни (Web of Science, брой на публикуваните статии и цитирания по темата), които показват експоненциално нарастване от 1985 г. насам.

Значимостта на изследването е обоснована от динамично променящите се нагласи на аудиторията под въздействие на ефектите от новия инструментариум върху възприемането на медийните послания и тяхното влияние върху формирането на обществените нагласи и настроения. Аргументирана е функционалната роля на теорията на рамкирането за структуриране на новия мултимедийен характер на съдържанието и ориентирането на потребителя в съвременната доминирана от образи комуникация.

За създаване на теоретичната рамка на изследването докторантката е проучила голям обем релевантни на темата на изследването източници - публикации на изтъкнати учени в областта на теория на информацията, теория на комуникацията, както и теориите на: приложната медийна естетика, визуалната етика, визуалната реторика, на визуалната когнитивност, семиотиката, визуалната интертекстуалност, културологията, визуалната етнография и визуалния наратив.

В първа глава е представено подробното проучване и са представени теоретичните основания за приложение на теорията на визуалната комуникация за конструиране и структуриране на значения, на базата на която е обосновано използването на комуникационната теория на рамкирането като инструментариум за създаване и стимулиране на възприятия и моделиране на мнения у потребителите.

В подкрепа на формулираните изследователските хипотези на дисертационния труд, докторантката обосновава нов подход за изследване на тенденциите в представянето на новините в печатните и онлайн медии, като утвърждава тезата, че съществуват модели на синергия между инструментите на визуалната комуникация и комуникационната теория на рамкирането. Тази синергия създава предпоставки за използване на техни мултимодални стимули за конструиране на значението на медийното съдържание и неговото възприемане от аудиторията като целенасочено послание. Обоснована е и прогнозната устойчивост на тази тенденция по отношение на представянето на журналистическите новини. В контекста на еволюцията на дизайна и презентацията на визуалната

¹ Забележка: Текстът в курсив предлага опорни точки за оценка на изследователските резултати. Препоръчителен обем на становището – 2-3 стандартни страници

комуникация в тяхното разнообразие от печатните до онлайн медиите, се разглежда мястото на фотографията и ролята на оптичския журнализъм за конструиране на съдържание и неговите проявления от обогатяване и усилване на възприятията от обективност и експресивност до манипулиране чрез техниките на фотомонтажа.

В изложението на дисертационното изследване основната методологичната рамка включва традиционните методи на наблюдение, проучване и анализ на релевантни на темата източници, контент анализ.

В описаните три изследвания в Четвърта глава е обосновано приложението на методика, основана на две методологии: изследване на текстуалното рамкиране и анализ на рамката чрез съчетаване на интерпретативния качествен подход и автоматизирания; анализиране на визуалното рамкиране чрез теориите и инструментите на визуалната комуникация.

Описаните три изследвания в четвърта глава са насочени към търсене на отговори на поставените задачи в концепцията на изследването в дисертационния труд. В логическа последователност обхващат идентифициране и анализ на синергия между комуникационната теория на рамкирането и теориите на визуалната комуникация, приложими в конструирането на значения в традиционните и онлайн медии. Изследването на визуалната комуникация в рамкираното послание, разглеждано от журналистическа гледна точка, по-специално изграждането на лингвистичното и концептуалното съдържание в рамкираните новини с използването на фигуративен език, обхваща позитивните и негативните практики на текстуалната и визуалната комуникация – от обективното аргументиране до целенасочено манипулиране на аудиторията. Създаването на негативни ефекти върху аудиторията от манипулативно използване на въздействието на цвят и яркост във визуалното представяне се анализира в примери на научно-конспиративни изображения и видео в български публикации.

Формулираните приноси са на базата на резултатите, получени от задълбочено и добросъвестно дисертационното изследване, представено в изложението на дисертационния труд.

От проведените три изследвания и извършените наблюдения, анализ и оценка на визуално съдържание с фалшиви новини и дезинформация, са направени заключения за необходимостта от приемане на методология на анализ и оценка, отчитаща възможностите на новите дигитални инструменти за създаване на медийно съдържание, които да подпомогнат аудиторията за критичното му възприемане. Посочените източници и библиографията на дисертационното изследване, допълнени от бележките под черта в текущото изложение показват много добра библиографска грамотност, разширен хоризонт на осведоменост на докторантката по темата на изследването, както и допълване на изследването с библиометрични данни, осигуряващи обективност на използваната информация. В библиографията са включени 140 източника на български (34 бр.) и на английски език, описани (с малки изключения) по стандартите за библиографско описание на различни издания.

Дисертационният труд е отлично структуриран, съдържанието логично отразява последователното изпълнение на поставените цел и задачи, добре балансирани са четирите глави на изложението.

Спазени са езиковите норми, стилът на изложението отговаря на изискванията за научен текст.

Малкото правописни грешки са от технически характер и са посочени в забележките.

Текстът на автореферата в синтезиран вид отразява съдържанието на цялото изложение в дисертационния труд, структуриран е в съответствие с изискванията на нормативните документи на МОН и СУ „Св. Кл. Охридски“

II. Приноси на дисертационното изследване

В дисертационното изследване приносите са описани в заключението. По своя характер те могат да се отнесат към категорията на обогатяване и критически анализ на съществуващите знания, включително и приложението им в практиката на рамкирането в съвременната дигитална среда пречупени през призмата на теорията на възприятията – от гледна точка на аудиторията и през предизвикателствата пред журналистиката.

Конкретно те могат да се обобщят в следните направления:

1. Очертаване на тенденции в промените в теорията и практиката на комуникациите в обществото, предизвикани от промените в технологичната среда и условията на живот, създадени от нея.
2. Промените в теорията на рамкирането с разширяване на полето на нейното приложение с развитието на визуалното рамкиране, провокирано от предоставянето на нов

- инструментариум на дигиталните технологии.
3. Проследяване, анализ и оценка на динамичната синергия между текстовото и визуалното рамкиране в медийните послания, създаващи предпоставки за въздействия върху аудиторията, като са очертани положителни и негативни тенденции от тази взаимнодопълваща се връзка.
 4. Дефиниране на проблема на приложението на синергията между текстуалното и визуалното рамкиране и създаването на специфичен визуален синтаксис за точното възприемане на посланието от аудиторията и заплахите от използването на дигитални инструменти, конкретно – на фотографската манипулация, за засилване на емоционалното въздействие и подвеждане в достоверното възприемане на посланието.
 5. Идентифициране на лингвистичните фигури като потенциал за разширяване и задълбочаване на синергията между текстуалното и визуалното рамкиране, както и за разширяване на границите на приложение на методологиите на мултимодалното рамкиране като медийна комуникация.
 6. Обосноваване на необходимостта от създаване на актуална стандартизираща методология за анализ и идентифициране на визуалната рамка на посланията, включително и на комплексността на цветната реторика, които да са превантивна мярка против създаването и разпространението на дезинформация, фалшиви новини, научно-конспиративни изображения.
 7. Доказване на необходимостта от привеждане на образователните програми за подготовка за журналистическата професия и свързаните с нея професии на визуалната комуникация, в съответствие с изискванията на новата медийна среда и заплахите пред изпълнение на нейната социална функция – да бъде създател и пазач на обективна, актуална, достоверна информация за обществото, създавайки условия за висока медийна грамотност и култура.

Приносите на дисертационното изследване са ценни за допълване и разширяване на знанията по теорията на рамкирането както за изследователи, професионалисти и студенти, така и за широката аудитория, насочвайки възприятията и мисловните модели към формиране на критично мислене, възприемане и ориентиране в заливащия ни информационен поток, включващ и генериращите се с експоненциална скорост и обеми нови информационни ресурси.

С необходимото оформяне по изискванията на стандартите, текстът може да бъде издаден в две издания – като монография и като учебно помагало.

III. Бележки и препоръки

Препоръчвам докторантката да продължи и задълбочи изследванията си по създаване на стандартизираща методология за анализ и оценка на визуалното рамкиране и да продължи популяризирането на резултатите на научни форуми и публикации в авторитетни наши и чуждестранни издания.

Независимо от специализираната терминология и необходимостта от знания в областта на теорията на рамкирането и визуалната комуникация, текстът на изложението в дисертационния труд е четим и разбираем за широката аудитория.

Забележки:

1. Приносите на дисертационното изследване би трябвало да са кратко и ясно дефинирани в края на автореферата, а не в описателен, макар и в синтезиран стил на изложение.
2. Забелязват се много малко технически грешки, които биха могли да се избегнат с автоматичен редактор (с. 8, с. 11).

IV. Публикации и участия в научни форуми

Докторантката е проявила голяма активност за оповестяване на резултатите от изследването си с участие с доклади на научни форуми и статии по теми, изведени от концепцията на *дисертационното* изследване и поставените цел и задачи, както и с участието си в научни екипи в проекти в тематичната насоченост на дисертационното изследване. Статиите в научни списания са 2, една от които в съавторство, 5 са публикациите в сборници от международни конференции и в сборници на ФЖМК.

Представените материали за защитата показват, че са изпълнени изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5 и са покрити минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

V. Заключение

Представеното изложение в дисертационния труд на Йотка Валентинова Панчева показва отлична теоретична подготовка и владение на инструментариума и методологиите на теориите на рамкирането, визуалната комуникация, творчески използва постигнатите знания за адаптиране и разширяване на полето на приложение на мултимодалността в анализа на визуалните послания, което обосновава дълбокото ми убеждение да гласувам със „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Йотка Валентинова Панчева в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – визуална комуникация).

Дата: 26.03.2025 г. Рецензент: